

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi leimaverolain 54 ja 88 §:n muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan leimaverolakiin tehtäväksi arvo-osuusjärjestelmään siirtymisestä johtuvat tarpeelliset muutokset. Lisäksi ehdotetaan, että sijoitusrahastolain mukaisen osuus-

todistuksen luovutuksesta ei olisi suoritettava leimaveroa.

Laki on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu.

PERUSTELUT

1. Nykyinen tilanne ja ehdotetut muutokset

1.1. Arvo-osuusjärjestelmä

Arvo-osuusjärjestelmää koskeva lainsäädäntö saatettiin voimaan elokuun alusta 1991 arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain sekä siihen liittyvän lainsäädännön voimaantulosta annetulla lailla (1069/91). Osakkeiden liittäminen arvo-osuusjärjestelmään on mainittua lakia koskevan hallituksen esityksen (HE 232/1988 vp.) perustelujen mukaan tarkoitus aloittaa keväällä 1992. Järjestelmään liitettyjen osakkeiden, joukkovelkakirjaosuuksien ja muiden vastaavien osuus- ja saamisoikeuksien osakekirjoista, joukkovelkakirjoista ja muista arvopapereista luovutaan ja ne korvataan arvo-osuustileille tehtävillä merkinnöillä. Arvo-osuustilejä pidetään automaattisen tietojenkäsittelyn avulla. Osakkeiden ja niihin rinnastettavien arvo-osuuksien omistuksen muutokset ilmoitetaan uudessa järjestelmässä päivittäin omistajista pidettävään luetteloon.

Leimaverolain (662/43) arvopapereiden siirtoleimaveroa koskevat säännökset perustuvat arvopapereiden olemassaoloon, joten säännöksiin on tehtävä tarpeelliset tarkistukset. Leimaverolain 54 §:ssä on luettelo niistä arvopape-

reista, joiden myynnistä tai vaihdosta on suoritettava leimaveroa. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi säännös siitä, että arvopaperina pidetään myös arvopaperia vastaavaa arvo-osuutta. Arvo-osuusjärjestelmän käyttöön ottaminen ei edellytä leimaveron kantoa koskevien säännösten muuttamista.

Leimaverolain 88 §:n mukaan osakkeen tai osuustodistuksen siirtymistä ei saa merkitä osake- tai osuustodistusluetteloon, ellei siirrosta ole suoritettu säädettyä leimaveroa. Yhteisön hallitus on myös vastuussa suoritettavasta leimaverosta. Pykälään ehdotetaan lisättäväksi uusi 4 momentti, jonka mukaan merkitsemisen edellytyksenä ei olisi leimaveron maksaminen. Arvo-osuusjärjestelmässä omistuksen muutosten rekisteröintiä ei ole tarpeen sovittaa leimaverolain mukaisiin maksuaikoihin, sillä rekisteröinti tapahtuu lähes reaaliajassa. Arvo-osuusjärjestelmän tiedostot mahdollistavat leimaveron suorittamisen tehokkaan valvonnan myös ilman 88 §:ssä säädettyjä tehosteita.

1.2. Sijoitusrahastolain mukainen osuustodistus

Sijoitusrahastolain (480/87) mukaan sijoitusrahastotoiminnalla tarkoitetaan varojen hank-

kimista yleisöltä sijoitusrahastoon ja näiden varojen sijoittamista edelleen arvopapereihin. Tarkoituksena on ollut edistää arvopaperisääntämistä ja säästöpääoman kanavoitumista nykyistä laajemmin tuotannolliseen toimintaan pankkitalletusten ja joukkovelkakirjojen asemesta. Lain tarkoituksena on antaa erityisesti piensäästäjille mahdollisuus osallistua arvopaperisääntämiseen turvallisesti ja vaivattomasti. Sijoittajien asema onkin monilla säännöksillä turvattu. Rahastoyhtiö on muun muassa velvollinen lunastamaan rahasto-osuuden, jos omistaja sitä vaatii.

Sijoitusrahastolakia säädettäessä oli tarkoituksena, että sijoitusrahaston kautta tapahtuva arvopaperien hankkiminen olisi verotuksellisesti samassa asemassa kuin suora osakkeiden hankkiminenkin. Tämän vuoksi sijoitusrahastolain mukainen osuustodistus on leimaverolain 54 §:ssä rinnastettu muihin arvopapereihin, joiden siirrosta on suoritettava leimaveroa. Siirtoleimaveron määrä on 1,6 %, jos luovutus ei tapahdu arvopaperipörssin välityksellä ja 1 %, jos luovutus tapahtuu arvopaperipörssin välityksellä. Myös rahastoyhtiön lunastuksesta on suoritettava 1,6 %:n leimavero.

Sijoitusrahastot maksavat leimaveron hankkiessaan arvopapereita. Kun myös rahasto-osuuden luovutuksesta on maksettava leimavero, joutuvat arvopaperit kahdenkertaisen leimaverotuksen kohteeksi. Vaikka korkoinstrumenttien siirroista ei ole suoritettava leimaveroa, joutuu sijoittaja maksamaan leimaveroa myös tältä osin, jos näitä sisältyy rahasto-osuuden arvoon.

Pääomaliikkeiden vapautuminen ja kansainvälinen kehitys rahoitus- ja arvopaperimarkkinoilla ovat aiheuttaneet sen, että rahoitusyhtiöt on perustettu myös ulkomaille. Valuutan-säännöstely on myös viime aikoina vapautunut. Suomessa asuvat voivat sijoittaa ulkomaisiin rahastoyhtiöihin. Rahastoyhtiön perustaminen ulkomaille ei vaadi Suomen Pankin lupaa, vaan ainoastaan ilmoituksen Suomen Pankille. Rahastoyhtiötä onkin perustettu ulkomaille, Luxemburgiin ja Irlantiin, joissa sijoitusrahastotoimintaa koskeva lainsäädäntö on monimutkaisempaa ja rahastoilla on edullinen verotuskohtelu. Suomalaiset rahastoyhtiöt joutuvat näin ollen kilpailemaan ulkomaille perustettujen sijoitusrahastojen kanssa. Kun ulkomaisten rahastojen osuuksista ei ole suoritettava leimaveroa, ovat suomalaiset rahastot näitä huonommassa asemassa. Myös valtiovarainministeriön

asettama jvk-markkinatyöryhmä ehdotti muistiossaan (1991:29), että sijoitusrahasto-osuuden siirtoon liittyvästä leimaverosta luovuttaisiin.

Kansainvälinen kehitys ja lainsäädännön harmonisointi Taloudellisen yhteistyön ja kehityksen järjestön (OECD) pääomanliikkeiden vapauttamiskoodin ja Euroopan talousaluetta (ETA) koskevan sopimuksen johdosta edellyttävät muutoksia sijoitusrahastolakiin. Tarpeelliseksi on myös katsottu väljentää rahaston varojen sijoittamista koskevia säännöksiä. Kokonaisuudistuksen valmistelu on kuitenkin osoittautunut aikaa vieväksi ja lisäselvityksiä vaativaksi. Kansainvälisten sitoumusten täyttämiseksi on ennen kokonaisuudistusta katsottu tarpeelliseksi toteuttaa kiireellisimmät muutokset. Vuoden 1992 alusta lukien myös ulkomalaisilla, ulkomaisilla yhteisöillä ja niin sanotuilla vaarallisilla yhtiöillä on oikeus omistaa rahasto-osuuksia.

Jotta kotimaiset sijoitusrahastot olisivat leimaverotuksessa samassa asemassa kuin ulkomaiset sijoitusrahastot, ehdotetaan sijoitusrahastolain mukaisista osuustodistuksista suoritettavasta leimaverosta luovuttavaksi. Näin ollen leimaverolain 54 §:stä ehdotetaan poistettavaksi näitä koskeva maininta. Samalla ehdotetaan poistettavaksi leimaverolain 88 §:n 3 momentissa oleva säännös osuuden rekisteröimisen edellytyksenä olevan leimaveron maksamisesta.

2. Esityksen taloudelliset vaikutukset

Arvo-osuusjärjestelmään siirtymisestä johtuvat muutosehdotukset eivät vaikuta leimaveron tuottoon.

Sijoitusrahastoilla ei toistaiseksi ole ollut suurta merkitystä rahoitusmarkkinoilla. Rahasto-osuuksien salliminen myös ulkomaalaisille saattaa lisätä sijoituksia ja myös osaltaan parantaa suomalaisten sijoitusrahastojen kilpailukykyä ulkomaisiin rahastoihin verrattuna. Kotimaisia rahastoyhtiöitä oli vuoden 1990 lopussa toiminnassa 8, joilla oli 13 sijoitusrahastoa. Rahastoyhtiöiden osakepääoma oli 57 miljona markkaa. Sijoitusrahastojen rahastopääomat ovat jopa laskeneet lain voimaantulon jälkeisestä ajasta. Vuoden 1987 lopussa oli rahastojen yhteenlaskettu pääoma 449 miljoo-

naa markkaa ja vuoden 1990 lopussa 317 miljoonaa markkaa. Osuudenomistajia oli vuoden 1990 lopussa noin 36 000.

Vuoden 1990 aikana lunastetuista sijoitusrahasto-osuuksista on maksettu leimaveroa noin 290 000 markkaa ja vuonna 1991 lokakuuhun mennessä noin 350 000 markkaa. Leimaverokertyy käytännössä ainoastaan rahasto-osuuskien lunastuksista. Kun rahastoyhtiön on lain mukaan lunastettava rahasto-osuus välittömästi lunastuspäivän arvoon, rahasto-osuuksia ei käytännössä muulla tavoin luovuteta.

3. Asian valmistelu

Ehdotus arvo-osuusjärjestelmästä ja siihen liittyvästä lainsäädännöstä on valmisteltu oikeusministeriössä eri toimikunta- ja työryhmätyöskentelyn pohjalta, jotka aloitettiin vuonna 1984. Tähän ehdotukseen sisältyi myös ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta. Kun siinä vaiheessa ei ollut tarkkaa tietoa uudistuksen voimaantuloajankohdasta, valtiovarainministeriön asiasta antaman lausunnon perusteella ehdotus laiksi leimaverolain muuttamisesta ir-

rotettiin ehdotuksesta esiteltäväksi erikseen valtiovarainministeriön vero-osastolta.

Sijoitusrahasto-osuuden luovutuksesta suoritettavasta leimaverosta luopumista koskeva ehdotus on tehty virkatyönä.

4. Säättämisyjärjestys

Koska lakiehdotuksessa ei ole kysymys uudesta tai lisäystä verosta, se olisi käsiteltävä valtiopäiväjärjestyksen 66 §:n mukaisessa säättämisyjärjestyksessä.

5. Voimaantulo

Laki ehdotetaan tulevaksi voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun se on hyväksytty ja vahvistettu. Lakia sovellettaisiin niihin sijoitusrahastolain mukaisen osuustodistuksen luovutuksiin, jotka tapahtuvat lain tultua voimaan.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraava lakiehdotus:

Laki

leimaverolain 54 ja 88 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain (662/43) 54 § ja 88 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1333/90), sekä *lisätään* 88 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 28 päivänä joulukuuta 1990 annetulla lailla, uusi 4 momentti seuraavasti:

54 §

Arvopapereilla tarkoitetaan tässä luvussa osakkeita, niiden väliaikaistodistuksia ja muita osuustodistuksia taloudellisissa yhteisöissä, säästöpankkien kantarahastotodistuksia ja osuuspankkien sijoitusosuustodistuksia sekä näiden väliaikaistodistuksia ja sellaisia osakeyhtiön, osuuskunnan tai säästöpankin antamia velka- tai muita saamistodisteita, joissa korko on määrätty riippuvaksi yhtiön, osuuskunnan tai säästöpankin vuosivoiton, ylijäämän tai osingon suuruudesta taikka jotka oikeuttavat osallisuuteen vuosivoitosta tai ylijäämästä. Ar-

vopapereiksi katsotaan myös osakkeiden tai mainitunlaisten saamistodisteiden merkintäoikeudesta annetut todistukset ja tällaista oikeutta koskevat luovutuskirjat. Arvopaperina pidetään myös edellä tarkoitettua arvopaperia vastaavaa arvo-osuutta.

88 §

Mitä edellä säädetään osake- tai osuustodistuksen siirron merkitsemisestä ja hallituksen vastuusta siirron johdosta suoritettavasta leimaverosta, koskee myös säästöpankkien kan-

tarahastotodistusta ja pankin hallitusta samoin kuin osuuspankkien sijoitusosuustodistusta ja pankin johtokuntaa.

Mitä 1—3 momentissa säädetään, ei sovelleta osakkeen tai muun arvo-osuuden siirtymisen merkitsemiseen osakasluetteloon tai muuhun sellaiseen luetteloon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 199 .

Lakia sovelletaan niihin sijoitusrahastolain mukaisen osuustodistuksen luovutuksiin, jotka tapahtuvat lain tultua voimaan.

Helsingissä 14 päivänä helmikuuta 1992

Tasavallan Presidentti
MAUNO KOIVISTO

Valtiovarainministeri *Iiro Viinanen*

Laki

leimaverolain 54 ja 88 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 6 päivänä elokuuta 1943 annetun leimaverolain (662/43) 54 § ja 88 §:n 3 momentti, sellaisina kuin ne ovat 28 päivänä joulukuuta 1990 annetussa laissa (1333/90), sekä

lisätään 88 §:ään, sellaisena kuin se on osittain muutettuna mainitulla 28 päivänä joulukuuta 1990 annetulla lailla, uusi 4 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

54 §

Arvopapereilla tarkoitetaan tässä luvussa osakkeita, niiden väliaikaistodistuksia ja muita osuustodistuksia taloudellisissa yhteisöissä, *sijoitusrahastolain mukaisia osuustodistuksia*, säästöpankkien kantarahastotodistuksia ja osuuspankkien sijoitusosuustodistuksia sekä näiden väliaikaistodistuksia ja sellaisia osakeyhtiön, osuuskunnan tai säästöpankin antamia velka- tai muita saamistodisteita, joissa korko on määrätty riippuvaksi yhtiön, osuuskunnan tai säästöpankin vuosivoiton, ylijäämän tai osingon suuruudesta taikka jotka oikeuttavat osallisuuteen vuosivoitosta tai ylijäämästä. Arvopapereiksi katsotaan myös osakkeiden tai mainitunlaisten saamistodisteiden merkintäoikeudesta annetut todistukset ja tällaista oikeutta koskevat luovutuskirjat.

54 §

Arvopapereilla tarkoitetaan tässä luvussa osakkeita, niiden väliaikaistodistuksia ja muita osuustodistuksia taloudellisissa yhteisöissä, säästöpankkien kantarahastotodistuksia ja osuuspankkien sijoitusosuustodistuksia sekä näiden väliaikaistodistuksia ja sellaisia osakeyhtiön, osuuskunnan tai säästöpankin antamia velka- tai muita saamistodisteita, joissa korko on määrätty riippuvaksi yhtiön, osuuskunnan tai säästöpankin vuosivoiton, ylijäämän tai osingon suuruudesta taikka jotka oikeuttavat osallisuuteen vuosivoitosta tai ylijäämästä. Arvopapereiksi katsotaan myös osakkeiden tai mainitunlaisten saamistodisteiden merkintäoikeudesta annetut todistukset ja tällaista oikeutta koskevat luovutuskirjat. *Arvopaperina pidetään myös edellä tarkoitettua arvopaperia vastaavaa arvo-osuutta.*

88 §

Mitä edellä on säädetty osake- tai osuustodistuksen siirron merkitsemisestä ja hallituksen vastuusta siirron johdosta suoritettavasta leimaverosta, koskee myös *sijoitusrahastolain mukaisen sijoitusrahaston osuustodistusta ja sanotun lain mukaisen rahastoyhtiön hallitusta sekä säästöpankkien kantarahastotodistusta ja pankin hallitusta samoin kuin osuuspankkien sijoitusosuustodistusta ja pankin johtokuntaa.*

Mitä edellä säädetään osake- tai osuustodistuksen siirron merkitsemisestä ja hallituksen vastuusta siirron johdosta suoritettavasta leimaverosta, koskee myös säästöpankkien kantarahastotodistusta ja pankin hallitusta samoin kuin osuuspankkien sijoitusosuustodistusta ja pankin johtokuntaa.

Mitä 1—3 momentissa säädetään, ei sovelleta osakkeen tai muun arvo-osuuden siirtymisen merkitsemiseen osakasluetteloon tai muuhun selkiseen luetteloon.

Voimassa oleva laki

Ehdotus

*Tämä laki tulee voimaan päivänä
kuuta 199 .*

*Lakia sovelletaan niihin sijoitusrahastolain
mukaisen osuustodistuksen luovutuksiin, jotka
tapahtuvat lain tultua voimaan.*
